

**Донецька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Н. К. Крупської
Відділ науково-методичної роботи
і соціологічних досліджень**

Календар екологічних дат

*Методичні поради бібліотечним
працівникам з популяризації
екологічних знань*

Донецьк 2007

ББК 78.381.9:20
К 17

Календар екологічних дат: Метод. поради бібл. працівникам з популяризації екологічних знань / Донец. обл. універс. наук. б-ка ім. Н. К. Крупської; Уклад. І. А. Пилипенко. – Донецьк: Сх. вид. дім, 2007. – 16 с.

Укладач:	І. А. Пилипенко
Редактор:	О. В. Рязанцева
Відповідальний за випуск:	Н. П. Авдєєнко
Комп'ютерний набір:	В. І. Копійка

© Донецька ОУНБ
ім. Н. К. Крупської, 2007

Сьогодні наша планета і людство знаходяться в серйозній небезпеці. Все, що людина чинить, може обернутися загибеллю для усього живого на Землі. Протиріччя між характером розвитку суспільства і природою, що склалися впродовж тривалого часу, досягли межі. Подальший рух цим шляхом веде до глобальної катастрофи, коли природа відплатить людству за наругу над собою відповідними реакціями: зміною клімату, посухами, посиленням проникнення крізь атмосферу шкідливого ультрафіолетового випромінювання, непередбаченими генетичними змінами, епідеміями, голодом. Стихійні лиха – повені, урагани, цунамі, пожежі – можуть перетворитися на повсякденність. Планетарна криза загрожує існуванню усєї людської цивілізації.

Щоб попередити цю загрозу, треба добиватися того, щоб захист довкілля та стійкий розвиток у сучасному світі розглядалися як основоположна діяльність суспільства, у якому бібліотеки гратимуть дуже важливу роль. Сьогодні бібліотекам міського, районного, сільського рівнів потрібно організувати таке інформаційне забезпечення екологічних проблем, щоб інформація була не тільки доступною будь-кому з членів місцевої громади, а й корисною.

Однак щоб зберегти себе та цивілізацію, людині замало лише інформації. Необхідно «вписатися в природу», зрозуміти місце і роль у ній людства. Тому важливим завданням бібліотек є формування за допомогою інформаційних ресурсів екологічного світогляду, розуміння необхідності екстраполяції моральних відносин на довкілля.

Широкий спектр проблем екології, охорони довкілля бібліотекам слід висвітлювати постійно протягом року, при цьому доцільно пристосовувати масові заходи до конкретних екологічних календарних дат. Запропоновані в цьому матеріалі заходи утворюють екологічний календар, відзначення дат якого дозволить забезпечити користувачів різноманітною інформацією, сприятиме формуванню екологічного мислення.

11 січня – День заповідників та національних парків. Відзначається з 1997 р. за ініціативою Центру охорони дикої природи та Всесвітньої організації дикої природи

24 травня – Європейський день парків. Відзначається під егідою міжнародної організації Федерація "Європарк" і приурочений до подій, коли 24 травня 1909 р. у Швеції вперше у Європі відкрили 9 парків

Природа постійно відчуває зростаючий тиск суспільства. Відбувається деградація природного середовища. В результаті природні комплекси поступаються місцем антропогенним ландшафтам, збіднюється рослинний і тваринний світ. На Землі потрібно зберігати місця, де б підтримувалися умови, які забезпечують нормальне існування цінних природних об'єктів. Такими місцями є заповідні території.

Про природно-заповідний фонд України, Донбасу можуть розповісти книжково-ілюстративні виставки *«Жива душа природи»*, *«Хранителі зелених багатств»*.

Цікаву інформацію про заповідники Донбасу читачі можуть одержати під час *віртуального огляду-подорожі «Заповідна Донеччина»*. У Донецькій області представлено три відділення природного заповідника «Український степовий природний заповідник»: «Хомутовський степ», «Кам'яні Могили», «Крейдяна флора»; національний природний парк «Святі гори»; регіональні ландшафтні парки «Донецький кряж», «Меотида», «Клебан-Бик», «Половецький степ», «Зуївський», «Краматорський», а також 53 заказники, 38 пам'яток природи, 13 заповідних урочищ, Донецький ботанічний сад, дендропарк Маяцького лісництва. Доцільно також розповісти про людей, які зробили значний внесок у природно-заповідну справу Донбасу: В. Граффа, В. Докучаєва, Г. Висоцького.

- 14 лютого** – День дій на захист рік, води та життя (Міжнародний день дій проти гребель). Започаткований у 1997 р. з метою об'єднання зусиль людей світу в боротьбі проти гребель, здійснення просвітництва щодо впливу гребель на річкові екосистеми
- 22 березня** – Всесвітній день водних ресурсів. Відзначається за резолюцією Генеральної Асамблеї ООН. Мета – підвищення рівня обізнаності про те, як раціональне використання водних ресурсів сприяє підвищенню рівня економіки і соціального добробуту
- Найбільш доречний день останнього тижня вересня** – Всесвітній день моря. Мета – привернення уваги до питань охорони й захисту морського середовища, вживання заходів із покращення стану морів
- 31 жовтня** – День Чорного моря. Це свято відзначається в день, коли 1996 р. шість причорноморських країн – Болгарія, Румунія, Туреччина, Грузія, Росія та Україна – підписали Стратегічний план дій щодо реабілітації й захисту Чорного моря

До цих дат можна оформити *виставку-заклик «Вода – це життя, бережіть та захищайте її!»*. Епіграфом до виставки може стати вислів Антуана де Сент-Екзюпері: «Вода!.. Не можна сказати, що ти необхідна для життя, ти – саме життя».

Доречно також провести *години цікавих повідомлень*, присвячених місцевим річкам, наприклад: «Вода – головна проблема Донбасу», «Кальміус – ріка давніх скіфів».

Проблему збереження морів, зокрема Азовського моря, можна обговорити під час проведення *відкритої трибуни «Азовське море – перлина України. Як зберегти його для нащадків?»*.

Під час заходу висвітлюються такі питання:

1. У системі Світового океану Азовське море є найменшим. Чи применшує цей факт його природно-історичне, духовно-культурне, економіко-соціальне, курортно-рекреаційне значення?

2. Останнім часом катастрофічно зменшились улови риби, що призвело до втрати минулої слави моря як об'єкта рибогосподарського значення. Чи можна відновити обсяги відтворення цінних промислових риб?

3. Забруднення узбережжя та акваторії поставили під загрозу рекреаційний потенціал, який відповідає світовим стандартам. Чи можна вивести екосистему Азовського моря зі стану глибокої кризи?

4. Яким є майбутнє Азовського моря?

Різні категорії відвідувачів бібліотек зацікавить *літературно-історична подорож «Від Меотиди до Азовського моря»*, під час якої доцільно простежити долю цього водного об'єкта, розповісти, які назви морю давали скіфи, греки, половці, татари, слов'яни; розкрити його роль у житті народів, що проживали на узбережжі; висвітлити сучасні проблеми Азовського моря.

7 квітня – Всесвітній день здоров'я. Цей день, коли створено Всесвітню організацію охорони здоров'я, проголошений ООН з метою звернення уваги різних країн на різноманітні аспекти охорони здоров'я. Цього дня в 1948 р. вступив у дію Статут ВООЗ.

Здоров'я людини багато в чому залежить від стану навколишнього середовища. У той же час довкілля потерпає від діяльності людей, їхніх думок та вчинків.

Розкрити питання взаємодії людини і природи, впливу екологічного чинника на людей можна за допомогою *папок-дос'є, екологічних дайджестів, виставок-роздумів, виставок-диспутів та виставок-порад «Довкілля і здоров'я людини», «Людина. Екологія. Здоров'я», «Як зберегти здоров'я», «Небезпечне харчування», «Рослини для краси та здоров'я», «Донбас – техногенний інфаркт України».*

Особливу увагу слід приділити висвітленню проблеми екології людини, екології душі, адже негативне мислення, вживання

лайливих слів безпосередньо впливає на здоров'я людини, забруднює навколишній простір.

Цій темі радимо присвятити *бесіду* «*Не оскверняймо душі свої*», під час якої можна обговорити такі питання:

1. Екологія природи та екологія людської душі: чи є вони єдиним цілим, чи залежать одна від одної?

2. Наука виявила непоправну шкоду, що спричиняє ненормативна лексика. Виявлено, що ДНК реагує на лайку: вплив лайки дорівнює радіаційному випромінюванню у 10–40 тис. рентген, через це рвуться ланцюжки ДНК, розпадаються хромосоми. Ваше ставлення до цієї інформації?

3. Від лайливих слів, негативних думок залежить не тільки фізичне та психічне здоров'я людини, але й її доля. Чи можливо зберігати думки, мову в чистоті?

4. Проблема використання ненормативної лексики у міжособистому спілкуванні, художній літературі, ЗМІ не є тільки вітчизняною проблемою. Наприклад, в Канаді створено нові технології, які блокують лихослів'я, що звучить з екранів телевізорів. Яке вирішення цієї проблеми можна запропонувати з урахуванням української дійсності?

День весняного сонцестояння (20–21 березня) – Всесвітній день Землі. Проголошено Генеральним секретарем ООН у 1971 р. Цього дня лунає "Дзвін Миру"

Третя субота квітня – День довкілля. Встановлений 1999 р. Указом Президента України на підтримку ініціативи Міністерства охорони навколишнього середовища та ядерної безпеки України і громадських природоохоронних організацій

22 квітня – Міжнародний день Землі. З 1990 р. проголошений міжнародним, в Україні відзначається з 1992 р. Мета – об'єднання людей планети у справі захисту навколишнього середовища. Всесвітня акція День Землі почалась у США 22 квітня 1970 р.

До цих дат бажано організувати комплекс заходів, наприклад екомарафон *«Наш ЕкоДім – Земля»*, який складається з таких заходів: *Книжкова виставка «Спусковий гачок натиснутий»*.

На виставці слід розмістити таке **звернення** до читачів:

«Шановний читачу! Якщо тобі дорогі твої рідні та близькі, селище, місто, країна, світ, прочитай та замислись. Проблеми, що порушені у представлених виданнях, відомі усім. Але ми ще раз хочемо звернути увагу на те, що планета і цивілізація у небезпеці. Хто вирішуватиме проблеми світу? Не думай, що ти маленька людина і від тебе нічого не залежить. Саме від тебе, від кожного з нас залежить майбутнє нашої планети!»

1 розділ: *«Людина і природа: гармонія чи протистояння?»*

2 розділ: *«Землянам – чисту планету»*

3 розділ: *«Екологія природи – екологія душі»*

Фаховий коментар «Тривоги нашого краю» (виступ представника екологічної інспекції).

Зустріч зі священником «Погляд на природу з точки зору вічного життя. Біблія про природу».

Екологічний аукціон «Світ природи в літературі».

26 квітня – День Чорнобильської трагедії

Чорнобильська трагедія назавжди залишилась болем для України. Аварію на Чорнобильській АЕС часто називають найбільшою катастрофою, спричиненою людською діяльністю. Лише в Україні від цієї аварії постраждало більш ніж 3 млн осіб, включаючи 1,2 млн дітей. Чисельність інвалідів сягнула 91 тис. Більше 2 тис. населених пунктів мають статус постраждалих. Бібліотечний персонал добре розуміє важливість висвітлення чорнобильської проблеми.

У цей день можна подати відповідну інформацію шляхом оформлення *інформаційного стенду «Чорнобиль у вимірах науки та суспільства»*; проведення *огляду статей «26 квітня – день Чорнобильської катастрофи. Що про неї пише преса?»*; *літературно-поетичної композиції «Чорнобильський дзвін над Землею»*.

Екологічні проблеми, пов'язані з цією катастрофою та її наслідками, можна розкрити під час *екологічної конференції «Світ*

після Чорнобиля», до участі в якій слід запросити екологів, психологів, лікарів, працівників центру здоров'я.

Орієнтовні питання заходу:

1. Чорнобильська катастрофа – найкрупніша у світі техногенна катастрофа. Чи стала вона уроком для людства?
2. Аварія на ЧАЕС завдала шкоду довкіллю. Чи можна сподіватися на його відродження?
3. Чорнобиль і здоров'я людини.
4. Духовний Чорнобиль. Екологія починається з наших вчинків.

22 травня – Міжнародний день біологічного різноманіття. 20 грудня 2000 р. – Генеральна Асамблея ООН оголосила 22 травня Міжнародним днем біологічного різноманіття. У цей день була прийнята Конвенція ООН про біологічне різноманіття. Раніше відзначався 29 грудня, але у 2000 р. Конференція учасників Конвенції рекомендувала змінити дату з метою привернення більшої уваги

Ми живемо на прекрасній планеті Земля, якій було потрібно 3 млрд років для розвитку багатьох видів рослин і тварин. Сьогодні, як ніколи раніше, природні екосистеми та біологічне різноманіття знаходяться в серйозній небезпеці. Бібліотеки за допомогою літературних та інших джерел інформації можуть навчити відвідувачів любити природу, слухати й бачити красу навколишнього світу, берегти усе живе на планеті.

«Соромно жити на Землі і не помічати багатоманіття природи» – ці слова письменника-еколога М. Сладкова можуть стати епіграфом до виставки-роздуму «Ми в гостях у природи».

1 розділ: «Збереження біологічного різноманіття – пріоритет регіональної екологічної політики».

2 розділ: «Озирнись – це твій дім».

3 розділ: «Будь природі другом: правила поведінки на природі».

Тваринний світ Донецької області нараховує більш ніж 25 тис. видів. На території області постійно знаходиться і реєструється фахівцями в перельотах, зальотах, зимівлі та міграції понад 300 видів птахів.

Познайомити користувачів із різноманіттям флори і фауни краю можна під час екологічного репортажу «Світ, в якому ми живемо», екологічної експедиції «Стежками рідного краю», обговорення проблеми «Острівці дикої природи Донбасу приречені на вимирання?», екологічного вернісажу «Барви рідної землі», «Краса без меж».

5 червня – Всесвітній день навколишнього середовища. Проголошено 15 грудня 1972 р. Генеральною Асамблеєю ООН з метою поглиблення суспільного усвідомлення необхідності збереження й покращення довкілля

«Виховувати в собі треба не стільки манери, скільки те, що виражається в манерах – дбайливе ставлення до світу, до суспільства, до природи» – ці слова академіка Д. Лихачова можуть бути покладені в основу вечора синтезу думок «Екологія і гуманне суспільство».

Мета заходу – спонукати його учасників до висловлення власних думок щодо необхідності гуманного відношення кожного члена суспільства до природи, формування екологічного мислення.

Інтерес до читання екологічної літератури стимулюватимуть виставки-презентації, виставки-роздуми «Через книгу – любов до природи», «Земля–2008: образ планети і рідного краю», години поезії, літературні вечори «Екологія в поезії», «Доторкнись до природи серцем». Година спілкування для молоді «Людина і навколишнє середовище» дасть змогу зустрітися з фахівцями різних напрямків, одержати достовірну екологічну інформацію, дізнатись про безпосередній зв'язок людини з природою, її вплив на людину.

Громадський резонанс може викликати така нетрадиційна форма популяризації знань, як екологічний мітинг «За чисту землю, повітря і воду, за чисту душу та розум народу». Проведення цього заходу дасть змогу не тільки обговорити екологічний стан населених пунктів, книги та статті, в яких пропонуються шляхи вирішення екологічних проблем, але й здійснити конкретні заходи щодо поліпшення стану довкілля.

12 вересня – День Сіверського Дінця

В екологічному календарі з'явилась нова дата – День Сіверського Дінця. Наша країна щорічно відзначає дні річок Дунай, Десна та Дніпро. Проведення заходів до цих дат має виховне значення, спрямоване в майбутнє, та сприяє підвищенню національної свідомості.

Проблема екологічного стану водних ресурсів у такому напруженому регіоні, яким є басейн Сіверського Дінця, набула міждержавного характеру. Щорічне проведення Дня Сіверського Дінця має стати масштабною акцією з поліпшення стану і відродження ріки та її приток, а також збереження чистоти берегів усієї території басейну, адже від їхнього стану залежить здоров'я річки та якість життя населення Харківської, Донецької і Луганської областей, а також двох областей Росії.

Бібліотеки повинні приєднатися до цієї акції, організувати просвітницьку роботу з популяризації знань про сучасний стан водних ресурсів річки Сіверський Донець. Формами такої роботи можуть стати *інформаційні хвилини «Чи знаєте ви?..», години цікавих повідомлень «Сіверський Донець: погляд крізь віки», «Блакитні артерії Донбасу».*

Перший понеділок жовтня – Всесвітній день середовища проживання

Відомо, що всі компоненти навколишньої природи: земля, повітря, водні ресурси, флора і фауна Донецької області – відчують велике техногенне навантаження, від чого на більшості території області значну частину природного середовища безповоротно втрачено, а в деяких місцях природа знаходиться в критичному стані.

Додаткове навантаження на навколишнє середовище здійснює сама людина, забруднюючи місце свого проживання.

Популяризації екологічних знань серед широких верств населення, підвищенню рівня екологічної культури сприятимуть стаціонарні та пересувні *виставки, екологічні фотовітрини «Все менше навколишньої природи, все більше навколишнього середовища», «Екологічний набат», «Чисто не там, де прибирають, а там, де не сміють», «Сміття, що видно з Космосу»; міні-тренінги*

«Ми відповідаємо перед нащадками за збереження природних багатств», екологічний калейдоскоп із сторінками «Природа розквітає у добрих руках», «Природа просить захисту», «Збережемо цю красу».

Усіх, хто переймається проблемою чистоти вулиць, дворів, під'їздів, можна запросити на *круглий стіл за участю фахівців «Поміркуємо разом: бути чи не бути чистому місту».*

1 квітня – Міжнародний день птахів. Відзначається з 1906 р., коли цього дня було підписано Міжнародну Конвенцію з охорони птахів

На землі існує більше 10 тис. видів птахів. Їх можна зустріти в будь-якому куточку планети, і в кожного народу склалося своє ставлення до них. Вони – невід'ємна частина нашої природи і культури.

У цей день у бібліотеках доцільно провести *свято «День птахів»,* складовими якого є:

- озвучена виставка-заклик «Почуй, як співають птахи»;
- заочна експедиція «Фауна Донецького краю»;
- конкурс малюнків «Всі птахи – мої друзі».

1 березня – Всесвітній день кішок

16 серпня – Міжнародний день бездомних тварин

4 жовтня – Міжнародний день захисту тварин

Протягом тривалого часу в суспільстві культивувалося хибне уявлення про те, що людина – цар природи, господар на планеті. Звідси – байдуже і навіть хижацьке ставлення до тварин, птахів, риб. Ось чому гостро постало питання захисту тваринного світу.

Формуванню екологічного мислення, усвідомленню важливості гуманного і дбайливого ставлення до братів наших менших сприятиме література, представлена на *виставках-закликах «Не стріляйте у білих лебедів!», «Цілителем, хранителем природи стань, людино!».*

Чимало цікавої та корисної інформації можуть отримати ті користувачі, які люблять тварин, мають удома кішок, собак, птахів, рибок, під час проведення *екологічного калейдоскопа «Сусіди по планеті»*. Він може складатися з таких розділів:

1. «Чудовий світ тварин». Інформація про відомих та маловідомих представників фауни.
2. «Домашні улюбленці». Поради власникам свійських тварин.
3. «Кішка та собака в літературі». Вікторина.

27 вересня – Всесвітній день туризму. Започаткований Генеральною Асамблеєю Всесвітньої туристичної організації в 1979 р. в м. Торремоліно (Іспанія) з метою пропагування туризму і розвитку зв'язків між країнами

Щедрою та багатою є природа нашого краю. Його унікальна ландшафтна структура з поєднанням степових та лісових зон, водних об'єктів з рослинним різноманіттям створює практично ідеальні умови для екологічного туризму і рекреації. Саме через унікальність та естетичну привабливість наш регіон користується популярністю у туристів та відпочиваючих.

У Рік туризму в Україні бібліотеки мають зробити внесок у популяризацію екологічного туризму шляхом надання інформації про природні та культурні об'єкти Донеччини. До Всесвітнього дня туризму доцільно оформити *інформаційний стенд «Екологічний туризм на Донеччині»*. На ньому може бути представлена мапа «Туристичний потенціал Донбасу», де позначено природні та культурно-історичні об'єкти регіону, екскурсійні й туристичні маршрути; література про державну і регіональну політику в галузі екотуризму, перспективи розвитку рекреаційного туризму в природних умовах, світлини із зображенням природних перлин Донбасу «Обличчя рідної землі».

Доречними будуть *заочні та віртуальні подорожі, екологічні стежки «Крокуємо рідним краєм», «Донецька Швейцарія – Святогір'я», «Меотида – крацій ландшафтний парк Донбасу і України», «Степь да степь кругом...»*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бондаренко Е. Заповедная территория / Е. Бондаренко // Моя земля. – 2007. – 26 янв. – С. 4–5.

Бондаренко Е. Здесь будет город-сад! / Е. Бондаренко // Моя земля. – 2007. – 8 июля. – С. 4.

Бондаренко Е. Экологическая политика: от Белграда до Донбасса / Е. Бондаренко // Моя земля. – 2007. – 26 окт. – С. 4.

Засевский В. П. Экологические проблемы и пути их решения / В. П. Засевский // Наш край. – 2007. – 8–26 июня. – С. 2.

Зябкина Н. Кальмиус – мертвая вода / Н. Зябкина // Город. – 2007. – 15 июня. – С. 4.

Карагодов-Булгаков И. В Донецке создан Орхусский информационный центр / И. Карагодов-Булгаков // Наш край. – 2007. – 8–26 июня. – С. 1.

Коніщева Н. Й. Екокризовим промисловим регіонам потрібна якісно нова економічна та демографічна політика / Н. Й. Коніщева // Наш край. – 2007. – 13–26 июля. – С. 2–3.

Ларіонова Н. На забруднювачів знайдуть управу / Н. Ларіонова // Донеччина. – 2007. – 26 жовт. – С. 1.

Мартынов М. Море тревоги / М. Мартынов // Меркурий. – 2007. – № 9. – С. 47.

Мартынова Е. Экология Донбасса волнует и ООН / Е. Мартынова // Донбасс. – 2007. – 26 окт. – С. 10.

Пашкова С. Азовскому морю грозит экобедствие / С. Пашкова // Наш край. – 2007. – 30 нояб.–13 дек. – С. 8.

Перепечаева С. Н. Азовское море может стать мертвым? / С. Н. Перепечаева // Приазовский рабочий. – 2007. – 1 дек. – С. 2.

Природні умови і ресурси Донецької області // Донбас заповідний: Наук.-інформ. довід.-атлас / Гол. ред. С. С. Куруленко. – Донецьк, 2003. – С. 17–22.

Сагань Ю. Кругом одни отвалы... / Ю. Сагань // Донецкий кряж. – 2007. – 27 июля–2 авг. – С. 6.

Третьяков С. В. Довкілля Донеччини повинно бути чистим / С. В. Третьяков // Наш край. – 2007. – 23 февр. – С. 2.

Тыщенко С. О чем журчит ручей?.. / С. Тыщенко // Виробник України. – 2007. – 9 лют. – С. 5.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Всеукраїнська екологічна ліга [Електронний ресурс] / ІАФ Ехсор. – 2004. – Режим доступу: <http://www.ecoleague.net>

Государственная экологическая инспекция Азовского моря [Электронный ресурс] / UkoZ. – 2006. – Режим доступа: <http://www.azovseaeco.com.ua/>

Екологія мовою серця громадськості [Електронний ресурс] / Екологія мовою серця громадськості. – 2008. – Режим доступу: <http://www.ecoproblem.org.ua>

Жива планета [Електронний ресурс] / Жива планета. – 2007. – Режим доступу: <http://www.ecolabel.org.ua>

Зелений світ: Українська Екологічна Асоціація [Електронний ресурс] / УЕА "Зелений Світ". – 2005. – Режим доступу: <http://www.zelenysvit.org.ua>

Міністерство охорони навколишнього середовища України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/go>

Моя земля: Інформаційна підтримка земельної реформи в Україні [Електронний ресурс] / ТОВ «ІЛС-Україна». – 2002–2007. – Режим доступу: <http://www.myland.org.ua>. – Останні зміни: 2007, жовтень

[Офіційний сайт «Грінпіс»] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greanpeace.org>

Партія Зелених України [Електронний ресурс] / Партія Зелених України. – Режим доступу: <http://www.greenparty.ua>

ПроЕко: Екологія в Україні [Електронний ресурс] / ElVisti Information Center. – 1997–2000. – Режим доступу: <http://proeco.visti.net/>

Экология и жизнь: Международный экологический портал [Электронный ресурс] / АНО «Журнал «Экология и жизнь». – Режим доступа: <http://www.ecolife.ru./index.shtml>. – Дата доступа: 2007

Эколого-информационный сайт Донецка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.infresco.dn.ua>

Eco-net: [Міжнародний сайт] [Електронний ресурс]. – 1996–2007. – Режим доступу: www.eco-net.dk

Підп. до друку 15.05.2008. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк різнографний. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 0,93.
Обл.-вид. арк. 0,55. Зам. 1-051508. Наклад 80 пр.

Видавниче підприємство "Східний видавничий дім"
(Державна свідоцтво № ДК 697 від 30.11.2001.)
83086, м. Донецьк, вул. Артема, 45
тел./факс (062) 338-06-97, 337-04-80